

RAPORTY INSTYTUTU WYMIARU
SPRAWIEDLIWOŚCI
DOTYCZĄCE
OBOWIĄZKU ALIMENTACYJNEGO

Michał Kubalski
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

- Egzekucja świadczeń alimentacyjnych – analiza stanu prawnego
dr Dagmara Olczak-Dąbrowska
 - Instrumenty prawne służące poprawie efektywności dochodzenia świadczeń alimentacyjnych w prawie niemieckim, austriackim i szwajcarskim
dr Agnieszka Okońska-Diemer LL.M.
 - Egzekucja wierzytelności alimentacyjnych w prawie francuskim i belgijskim
Emil Szczepanik
 - Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych
Kamil Gołaszewski
-

Egzekucja świadczeń alimentacyjnych – analiza stanu prawnego

Przydatny skrót informacji o polskim systemie prawnym egzekucji alimentów:

- odrębności w egzekucji alimentów (obowiązki komornika, rejestr dłużników, prawo wyboru komornika, uproszczone sposoby egzekucji)
- ochrona alimentów przed egzekucją (rachunki rodzinne, skarga pauliańska)

Instrumenty prawne służące poprawie efektywności dochodzenia świadczeń alimentacyjnych w prawie niemieckim, austriackim i szwajcarskim

- Regulacje egzekucji świadczeń alimentacyjnych
- Ułatwienia dochodzenia świadczeń alimentacyjnych
- Okoliczności faktyczne i sytuacja ekonomiczna zobowiązanych i uprawnionych oraz wpływ na skuteczność egzekucji
- Świadczenia ze środków publicznych w razie niemożności zaspokojenia potrzeb przez zobowiązanego
- Sankcje wobec dłużnika alimentacyjnego, niewykonującego swego obowiązku

Instrumenty prawne służące poprawie efektywności dochodzenia świadczeń alimentacyjnych w prawie niemieckim, austriackim i szwajcarskim

Niemcy

- Organ egzekucyjny nie podejmuje czynności z urzędu
- Wierzyciel ma obowiązek uiszczenia opłat egzekucyjnych (20 euro)
- Przymus adwokacki w sprawach rodzinnych
- Odebranie wykazu majątku od dłużnika i uprawnienie do uzyskania informacji o dochodach i majątku
- Ukrywanie dochodów
- Pomoc jugendamtów (urzędu ds. dzieci i młodzieży)

Instrumenty prawne służące poprawie efektywności dochodzenia świadczeń alimentacyjnych w prawie niemieckim, austriackim i szwajcarskim

- Tabela düsseldorfiska i minimalna stawka alimentacyjna
 - Dynamiczny tytuł egzekucyjny
 - Zaliczka alimentacyjna i świadczenia subsydiarne
 - Sankcje karne (podobne do dawnej treści polskiego art. 209 KK), cywilne (w tym ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich)
-

Egzekucja wierzytelności alimentacyjnych w prawie francuskim i belgijskim

Francja

- Uprzywilejowanie wierzyciela alimentacyjnego przy egzekucji z wynagrodzenia
- Obowiązkowy etap koncyliacyjny
- Obowiązek podmiotów publicznych dostarczenia komornikowi danych o adresie dłużnika, pracodawcy, rachunkach bankowych
- Procedura bezpośredniej płatności – z wierzytelności osoby trzeciej wobec dłużnika (poza wynagrodzeniem)

Egzekucja wierzytelności alimentacyjnych w prawie francuskim i belgijskim

- Odzyskiwanie alimentów przez działania Skarbu Państwa (przy nieefektywnej egzekucji prywatnej)
- Zaliczka na poczet alimentów – gwarantowane minimalne świadczenie
- Pomoc służby świadczeń rodzinnych – wejście w miejsce wierzyciela

Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych

- 2010-2015 – od 100 do 120 tys. orzeczeń o istnieniu obowiązku alimentacyjnego rocznie
- 2010-2015 – od 50 do 60 tys. wpływających do komorników spraw o egzekucję należności alimentacyjnych rocznie (znikomy ułamek wszystkich spraw, liczonych w miliony)
- Ok. 20% skuteczności
- Kilkukrotnie wyższy niż przy egzekucji świadczeń pieniężnych wskaźnik spraw umorzonych na wniosek wierzyciela
- Większość egzekucji alimentów albo kończy się w ciągu 6 miesięcy, albo jest długoletnia (powyżej 5 lat)

Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych

- Podstawa raportu: analiza akt spraw 185 spraw egzekucyjnych, na rzecz 267 uprawnionych, prowadzonych przez 40 komorników sądowych przy 32 sądach rejonowych, w latach 2013-2016
- Przedmiot raportu: czynności komorników, praktyka stosowania przepisów, współpraca między komornikami a organami administracji publicznej

Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych

- W badanych sprawach w 75% doszło do całkowitej lub prawie całkowitej bezskuteczności egzekucji
- Znaczną część należności wyegzekwowano w 1%, częściowo – w 21%
- W sprawach o choćby częściowej skuteczności 48% polegało na egzekucji z wynagrodzenia za pracę, 36% na wpłatach dłużników
- Ugody jako tytuł wykonawczy – aż w 28% spraw – czy wynik dążenia do uzyskania świadczeń z funduszu alimentacyjnego?
- Średnie egzekwowane świadczenie – 431 zł
- ZUS i US źródłem informacji najskuteczniejszych dla egzekucji

Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych

Postulaty zmian

- Możliwość zajęcia nieruchomości dłużnika przez komornika bez wniosku wierzyciela oraz wystąpienia o hipotekę przymusową
- Wykorzystanie egzekucji z prawa dłużnika do dokonania działu majątku
- Rezygnacja z prawa wyboru komornika
- Większa aktywność wierzycieli oraz komorników (wyjście z za biurka) – kodeks dobrych praktyk, minimalne wymagania
- Określenie na nowo i sprecyzowanie zasad współpracy komorników z Policją (art. 1086 KPC)

Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych

Postulaty zmian

- Obowiązek ZUS przekazywania informacji o podjęciu zatrudnienia z urzędu i automatycznie, jedynie na podstawie informacji o wszczęciu egzekucji świadczeń alimentacyjnych
- Korzystanie z Centralnej informacji o rachunkach (Prawo bankowe)
- Lepsza współpraca między komornikami a organami wypłacającymi świadczenia z funduszu alimentacyjnego
- Korzystanie z zabezpieczenia roszczeń na przyszłość (art. 730 § 2 KPC)